

Perheväkivalta

Päivitetty 8.9.2015

Perheväkivallalla tarkoitetaan perheen sisäistä väkivaltaa, joka voi kohdistua kehen tahansa perheenjäseneseen. Perheväkivaltaan kuuluu avo- tai aviopuolisoiden keskinäinen väkivalta, vanhempien lapsiinsa kohdistama väkivalta ja lasten vanhempiinsa kohdistama väkivalta.

Suomessa kaikki perheen sisäinen väkivalta on nykyään kriminalisoitu pahoinpitelyinä ja on virallisen syytteen alaista. Tämä tarkoittaa sitä, että tapauksen tullessa poliisin tietoon se tutkitaan ja saatetaan syyttäjälle syyteharkintaa ja mahdollista rikossyytettä varten riippumatta siitä, haluaisiko väkivallan kohde itse nostaa asiasta syytettä.

Perheväkivalta tulee esille henkisenä, fyysisenä tai seksuaalisena väkivaltana. Fyysinen väkivalta itsessään on aina samalla myös henkistä väkivaltaa, se loukkaa ja alistaa kohdettaan. Muita henkisen väkivallan muotoja on periaatteessa rajattomasti. Sekä lapsen että puolisoon kohdistuvana näitä voivat olla vähättely (ulkonäön, ymmärryksen tai muun ominaisuuden pilkkaaminen) ja pelottelu (esim. väkivallalla). Puolisoiden välillä henkistä väkivaltaa voi olla esimerkiksi toisen ulkonäön tai seksuaalisuuden pilkkaaminen ja vähättely, lapsiin kohdistuvat uhkailut tai uhkailu katkaista toisen vanhemman yhteys yhteisiin lapsiin (esim. aiheuttomilla pahoinpitely- tai insestisyytöksillä). Niin ikään henkinen väkivalta voi kohdistua sijaiskohteisiin (huonekalujen paiskominen, lemmikkieläinten uhkailu tai vahingoittaminen). Toista voidaan uhkailla suoraan tai välillisesti (esim. itsemurhalla).

Suomessa fyysisen perheväkivallan määrän kehitys on ollut viime vuosikymmeninä erittäin suotuisa. 1980-luvun jälkeen toistetuissa niin sanotuissa uhritutkimuksissa sekä miehiin että naisiin kohdistunut vamma aiheuttanut väkivalta on vähentynyt voimakkaasti. Esimerkiksi naisiin kohdistunut perheväkivalta on vuoden 1980 vajaan 30 000 tapauksesta vähentynyt noin 8 000 tapaukseen vuonna 2003. Tämän jälkeen väkivalta on kuitenkin pysynyt samalla tasolla eikä vuoden 2009 uhritutkimuksen mukaan ole vähentynyt.

Kaikkein vakavimpaan ja kuolemaan johtaneeseen väkivaltaan liittyy valtaosassa tapauksia alkoholinkäyttöä ja väkivallanteot on tehty humalassa. Usein kuulee sanottavan, että alkoholi ei ole väkivallan perimmäinen tai varsinainen syy, vaan syyt ovat "syvemmillä".

On totta, että väkivaltaa esiintyy myös ilman alkoholinkäyttöä. Tutkimus kuitenkin osoittaa, että alkoholi lisää väkivallan riskiä huomattavasti. Humalatilaa ja varsinkin pitkäaikainen alkoholinkäyttö heikentää kykyä havainnoida oikein toisten käyttäytymistä ja puheita, lisää alttiutta loukkaantua vähäpätöisistä asioista ja hämärtää suhteellisuudentajua. Kaikki nämä tekijät lisäävät läheisiin kohdistuvien väkivallanteiden riskiä humalaisten riidoissa.

Lapsiin kohdistuva perheväkivalta

Kaikki lapsiin kohdistuva väkivalta on ollut Suomessa kiellettyä vuodesta 1984 lähtien, jolloin lasten ruumiillinen kuritus kiellettiin lailla. Laissa lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta (1§) todetaan: "Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää".

Rangaistuksista säädetään rikoslain pahoinpitelyä koskevissa pykälissä. Pahoinpitelyä on kaikki tahallinen kivun tai vamma aiheuttaminen toiselle.

Lapsiin kohdistuvaa perheväkivallan yleisyyttä on viimeksi tutkittu vuonna 2013 ilmestyneessä ns. lapsiuhritutkimuksessa. Vastaajina tutkimuksissa ovat olleet 15-16-vuotiaat koululaiset.

1980-1990 lukujen vaihteessa tehtyyn laajaan koululaistutkimukseen verrattuna lapsiin kotona kohdistuva kuritusväkivalta on dramaattisesti vähentynyt. Elämänsä aikana lievää väkivaltaa oli vuonna 1988 kokenut 72 % ja vakavaa väkivaltaa 8 % vastaajista. Vastaavat luvut olivat vuoden 2008 lapsiuhritutkimuksessa 38 % ja 4 % ja vuoden 2013 tutkimuksessa 21 % ja 3 %. Lievää väkivaltaa kokeneiden määrä on siis 25 vuodessa pudonnut reilusti alle kolmasosaan ja vakavaa väkivaltaa kokeneiden osuus selvästi alle puoleen 1980-luvun lopun tilanteesta.

Tutkimus osoitti äitien ja isien syyllistyvän lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan suunnilleen yhtä usein. Poikkeuksen tekevät lasten surmat. Niistä tehdyn kattavan (vuodet 1979-1994 käsittävän) tutkimuksen mukaan biologisten vanhempien

osuudet jakautuvat siten, että tekijänä on äiti noin 80 prosentissa tapauksia ja isä noin 20 prosentissa tapauksia.

Asenteet lasten kuritusta kohtaan ovat myös muuttuneet yhä kielteisemmiksi. 1981 hyväksyi 47 % aikuisväestöstä ruumiillisen kurituksen ainakin poikkeustapauksissa. Määrä on vuosikymmenten saatossa kerta kerralta vähentynyt siten, että vuonna 2014 tehdyssä kyselyssä hyväksyjä oli koko väestöstä enää 15 % ja lapsitalouksissa asuvista aikuisista vastaajista enää 10 % hyväksyi ruumiillisen kurituksen. 2000-luvulla tehdyissä kyselyissä vanhemmat myös kertovat itse käyttäneensä kuritusta aikaisempaa harvemmin.

Itseensä tai perheenjäseniinsä kohdistuvan väkivallan pelossa eläminen on riski lapsen kehitykselle. Sen lisäksi, että väkivalta ja sen uhka aiheuttavat riskin tulevaisuudelle, ne aiheuttavat lapselle myös välitöntä kärsimystä.

Lastensuojelulain mukaan kuka tahansa voi ilmoittaa tiedossaan olevasta ilmeisessä lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta kunnan lastensuojeluun. Väkivallasta voi aina ilmoittaa myös poliisille.

Heikki Sariola

erityisasiantuntija, Lastensuojelun keskusliitto

Lisää aiheesta:

Nettiturvakoti tarjoaa väkivaltaisesti käyttäytyneille, väkivaltaa kokeneille sekä lapsille ja nuorille oman palvelualueensa. Sisältönä mm. selviytymiskertomuksia, tehtäviä ja muutosprosessien kuvauksia. Palvelussa voi myös kysyä nimettömänä ammattilaiselta.

Naisten Linja on valtakunnallinen, maksuton puhelinlinja. Naisten Linja antaa neuvontaa, ohjausta ja tukea tytöille ja naisille, jotka kokevat väkivaltaa, uhkaa tai pelkoa. Naisten Linjan puhelinnumero on 0800 02400.

Nollalinja on auttava puhelin lähisuhdeväkivaltaa tai naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tai niiden uhkaa kokeneille. Väkivaltaa kokeneiden läheiset ja ammattilaiset voivat myös soittaa Nollalinjaan. Nollalinja on maksuton, ympäri vuorokauden auki oleva valtakunnallinen auttava puhelin. Soittaessa ei tarvitse kertoa nimeä ja päivystäjä ei näe puhelunnumeroa. Väkivalta- ja kriisityön ammattilaiset auttavat suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Nollalinja p.080 005 005 (auki 24/7).

Jussi-toiminta on tukea miehiltä miehille perheväkivaltakierteen katkaisemiseksi. Työntekijöiltä saa kriisiapua, keskusteluapua, neuvontaa ja ohjausta.

Lasten ja nuorten puhelin ja netti tukee lapsia ja nuoria. Puhelinnumeroon 116 111 voi soittaa maksutta koko maassa. Puhelimen toisessa päässä on koulutettu vapaaehtoinen päivystäjä, joka on vaitiolovelvollinen. Nuorten nettiin voi kirjoittaa luottamuksellisesti ja nimettömänä.

Alkuperäinen julkaisu 30.6.2006

link

Lähteet ►

Lähde verkko-osoite: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/aggressiivisuus-ja-vakivalta/perhevakivalta>